

Motion till riksdagen 2022/23:849

av **Kerstin Lundgren m.fl. (C)**

Internationellt samarbete i en ny tid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk utrikespolitik ska försvara och främja den liberala demokratin och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk utrikespolitik ska vara sammanhängande och baseras på enhetligt agerande i säkerhets-, handels- och utvecklingspolitikens olika delar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fullföljandet av den svenska Natoansökan jämte fortsatt kraftfullt EU-svar på Rysslands krig är de viktigaste säkerhetspolitiska frågorna kommande år och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen likt i Finland varje mandatperiod ska lägga fram sin säkerhetspolitiska redogörelse för riksdagen för att förankra brett stöd och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny nationell säkerhetsstrategi ska bli föremål för riksdagsbehandling och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett Nato Center of Excellence om Rysslandskunskap i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av stöd till ryska pro-demokratiska aktörer och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att Navalnyj och Kara-Murza och andra politiska fångar omedelbart ska släppas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kinas observatörsstatus i Arktiska rådet måste omprövas och tydligt begränsas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att alla stater respekterar Unclos och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt ska fördöma de övergrepp och tvångsinterneringar på uigurer som begås av den kinesiska regimen samt införa sanktioner mot ansvariga för övergreppen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på och tillsammans i EU och i Europaparlamentet kräva en oberoende internationell granskning som prövar Kinas övergrepp mot uigurer och andra minoriteter utifrån gällande folkrätt, FN-rapporten om människorättsbrott mot uigurer och andra erkända internationella organisationers rapporter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska medborgaren och publicisten Gui Minhai omedelbart ska släppas fri och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige under 2023 bör avsluta det avtal, Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, som finns med Hongkong och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt stöd till demokratirörelsen i Hongkong och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att Taiwan släpps in i fler multilaterala organisationer och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett "House of Sweden" ska inrättas i Taiwan senast 2023 och att ett breddat bilateralt samarbete till att omfatta fler områden kommer till stånd 2023, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU uthålligt och kraftfullt ska upprätthålla och utveckla sanktionspolitiken mot Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s Magnitskijsanktioner ska breddas till att omfatta systematisk korruption och penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska Magnitskijsanktioner behöver införas och att dessa också ska omfatta korruption och penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska rikta sanktioner mot hela ryska energi- och banksektorn och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU terroriststämplar det iranska revolutionära gardet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU riktar sanktioner mot ledande personer i det iranska revolutionära gardet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver arbeta för att EU säkerställer att eventuella kryphål i sanktionerna mot Ryssland täpps igen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska öka det militära, ekonomiska och humanitära stödet till Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör gå samman med likasinnade EU-länder och införa stopp för turistvisum från Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en säkerhetspolitisk granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s roll och mervärden för att hantera gränsöverskridande utmaningar och kriser och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU uthålligt behöver kunna hantera en bred palett av hot och utveckla sin säkerhetspolitiska verktygslåda och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att stärka EU:s röst gentemot auktoritära stater och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige under ordförandeskapet bör verka för att EU växlar upp rollen som global ledare för att stärka den demokratiska utvecklingen i världen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera och ompröva Sveriges ratifikation av EU–Kuba-avtalet och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att utrikespolitiken i ökad utsträckning ska beslutas inom EU genom majoritetsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU-kommissionen använder demokratiåset för att strypa medel till medlemsstater som allvarligt och upprepat inte respekterar sina åtaganden för demokrati och mänskliga rättigheter och som inte sätter stopp för offentlig korruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör begränsa rösträtten för och, som en sista utväg, utesluta medlemsländer ur EU som allvarligt och upprepat inte respekterar sina åtaganden för demokrati och mänskliga rättigheter och som inte sätter stopp för offentlig korruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska motsätta sig ytterligare åtgärder på skatteområdet inom EU och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka all EU-lagstiftning som hotar den svenska arbetsmarknadsmodellen och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att framtagandet av kriterier för hållbara investeringar utifrån de sex målen i taxonomiförordningen bör

- ske på ett sätt som är transparent och demokratiskt förankrat och som utgår från befintlig lagstiftning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges kommande ordförandeskap ska prioritera åtgärder på områden med gemensamma utmaningar och hot, med respekt för den nationella kompetensen och med de gemensamma värderingarna som utgångspunkt, och tillkännager detta för regeringen.
  41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att EU tar fram en ny strategi för Kaukasus och östliga partnerskapet inkluderande EU:s roll för långsiktig fred och stabilitet i området, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör överväga att rikta Magnitskijsanktioner mot styret i Azerbajdzjan och tillkännager detta för regeringen.
  43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU i sin översyn av det östliga partnerskapssamarbetet måste utgå från de nya förutsättningar som råder utifrån att Ukraina och Moldavien blivit kandidatländer och Georgien givit ett tydligt medlemskapsperspektiv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU direkt bör avföra Belarus från det östliga partnerskapet och tillkännager detta för regeringen.
  45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska stödja frihets- och demokratiörelserna i de östliga partnerskapsländerna inklusive frihetskrafter för Belarus och tillkännager detta för regeringen.
  46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sanktionerna mot Belarus ska breddas till att omfatta systematisk penningtvätt och korruption samt vara träffsäkra och riktas mot ansvariga för övergreppen och tillkännager detta för regeringen.
  47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för fler multilaterala samarbetsstrukturer ska försöka forma koalitioner med demokratiska länder som gemensamt kan utgöra en motvikt mot de alltmer tydliga auktoritära strömningar som genomsyrar internationella samarbetsstrukturer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen oberoende av den översyn som pågår tydligt måste driva och arbeta för att Dawit Isaak omedelbart släpps fri, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av nordiskt samarbete och tillkännager detta för regeringen.
  50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa striktare krav på miljöhänsyn och mänskliga rättigheter i frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
  51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett striktare EU-regelverk gällande företags ansvar att upprätthålla mänskliga rättigheter och miljö- och klimathänsyn vid verksamhet utanför unionen och tillkännager detta för regeringen.
  52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige under det svenska ordförandeskapet ska verka för att EU ska diversifiera sina handelskedjor genom att säkra utbud från flera aktörer, särskilt av kritiska råvaror, och tillkännager detta för regeringen.

53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk utrikespolitik behöver definieras ur ett liberalt perspektiv med utgångspunkt i individens rätt till frihet från förtryck och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi och aktivt stötta civilsamhällets aktörer i hela bredden av sitt uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att Världsbanken och IMF säkerställer kvinnors meningsfulla deltagande i investeringsprogram och infrastrukturprogram i återuppbyggnaden av länder efter konflikt och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att stärka tilltron till NPT-avtalet och internationellt nedrustningssamarbete och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige även som medlem i Nato ska vara en aktiv röst i det internationella nedrustningsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN ska driva att FN under kommande år behöver intensifiera dialogen kring och följa upp arbetet med upprätthållandet av mänskliga fri- och rättigheter såsom definierat i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i FN ska driva på för ett omtag för principen om Responsibility to protect, R2P, så att den kan bli ett tydligare verktyg för FN för att kunna agera för fred och trygghet och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att generalförsamlingen bör besluta om en särskild tribunal för aggressionsbrott och övergrepp begångna av Ryssland i Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den militära insatsen och tillbakadragandet från Afghanistan behöver utvärderas brett i syfte att lära för framtiden och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska utveckla en ny samlad regional strategi för Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en effektiv klimatdiplomati som stärker det internationella klimatsamarbetet med ambitionen att alla utsläpp ska omfattas av en global koldioxidskatt eller ingå i ett handelssystem för utsläppsrätter för att nå målen i Agenda 2030 och Parisavtalet och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att stärka jämställt beslutsfattande i det internationella klimatsamarbetet och tillkännager detta för regeringen.

En värld i förändring – flera globala säkerhetspolitiska utmaningar

Den liberala världsordning som byggdes upp efter andra världskriget kännetecknas av multilateralt samarbete, internationella institutioner, frihandel, säkerhetssamarbete och, för de demokratiska länderna, en gemensam strävan efter mänskliga rättigheter. Den fria rörligheten inom EU och Norden har gjort det möjligt för människor att resa, studera och jobba i andra länder, med stora vinster för vår ekonomi och livskvalitet som följd. Den liberala världsordningen är inte utan brister men har likväl skapat välstånd, stabilitet och möjligheter för världens stater att lösa gemensamma problem tillsammans. Därför är den värd att kämpa för även när det blåser hårda vindar.

Den liberala demokratin är kärnan i Centerpartiets utrikespolitik. Svensk utrikespolitik ska försvara och främja den liberala demokratin. Vi förespråkar en utrikespolitik som försvarar och främjar demokrati och mänskliga rättigheter, som stöttar rättsstatsuppbyggnad, som motverkar korrupktion, som stärker kvinnors rättigheter och möjligheter och som stärker vårt samarbete med andra demokratier. Detta går hand i hand med en politik för utvecklings-samarbete som står upp för enprocentsmålet och fokuserar det på mänskliga rättigheter, med en handelspolitik som främjar frihandel och med en säkerhets- och försvarspolitik som innebär att Sverige tar ett större ansvar för vår och våra samarbetspartners gemensamma säkerhet.

Vi lever i en tid med många utmaningar. Förtrycket växer i världen och de auktoritära ledarna blir flera. Ofrihet präglar allt fler samhällen. Idag lever 70 procent av världens befolkning i en autokrati. På tio år har utvecklingen gått 30 år tillbaka i tiden, och nivåerna nu motsvarar så som det såg ut 1989. Då fanns fortfarande Sovjetunionen och kommunismen präglade fortfarande stora delar av Europa.

Kampen för frihet och demokrati behöver starka röster och Sverige måste som ett av de världsledande demokratiska länderna vara en tydlig röst för den liberala demokratis överlevnad och tillväxt.

Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra. Öppenhet, handel och fungerande internationella regelverk och spelregler har byggt säkerhet och välstånd. Den multilaterala ordningen som den har utvecklats är inte perfekt fungerande och har utmanats väsentligt de senaste åren men måste försvaras och utvecklas. Vår säkerhet främjas av en förutsägbar internationell ordning men just nu präglas internationellt samarbete av stor osäkerhet och konflikt. Förändringens vindar blåser. Diplomatin är alltså den första försvarslinjen och Sverige ska i alla lägen stå upp för folkrätten.

Rysslands aggressiva krig i Ukraina har omkullkastat den europeiska säkerhetsordningen och förutsättningarna för svensk och europeisk säkerhet. Ukraina har rätt till sitt territorium och Ryssland måste lämna Ukraina, inkl. det sedan 2014 illegalt ockuperade Krim. De folkrättsliga principerna att varje land har rätt att försvara sig, rätt till sina gränser och rätt att välja sin framtid är grundläggande.

Det förändrade säkerhetspolitiska läget har inneburit att Sverige ansökt om medlemskap i Nato, något Centerpartiet velat sedan 2015 och arbetat aktivt för sedan dess. Vår politik har lett till två tillkännagivanden om att Sverige bör anta en Natooption i sin säkerhetspolitiska linje. Det är vår mening att om den socialdemokratiskt ledda regeringen tidigare hade hört sammat tillkännagivandena hade Sverige stått bättre berett när Ryssland anföll Ukraina men vi välkomnar det ställningstagande som Socialdemokraterna därefter gjort och att den socialdemokratiskt ledda regeringen, i bred

parlamentarisk samsyn, ansökte om svenskt Natomedlemskap. Att Sverige fullföljer Natoansökan är den viktigaste säkerhetspolitiska frågan framåt.

Det är också via ett svenskt Natomedlemskap som det nordiska försvarssamarbetet kan utvecklas till sin fulla potential, på samma sätt som det nordisk-baltiska försvarssamarbetet kommer att utvecklas tillsammans i en Natokontext där vi gemensamt bidrar till ett ökat försvar och ökad stabilitet i Östersjöområdet, men också i Arktis.

Globalt står världen inför nya utmaningar oavsett om det handlar om väpnade konflikter, nya motsättningar mellan stormakter, kärnvapenrustning eller effekterna av klimatförändringar eller pandemier som hotar människors frihet. Korrupcion sliter sönder samhällen och hämmar positiv utveckling. För att möta det behöver vi utveckla vårt internationella system och stärka den internationella ordningen. Nationalism, populism, terrorism, kamp om resurser och teknik skapar också de nya spänningar inom och mellan länder och regioner.

Globalt ser vi också att Kina talar med ett allt tydligare maktspråk mot andra länder men också mot exempelvis företag, debattörer och politiker på lokal, regional och nationell nivå. I Arktis ser vi att klimatförändringarna bidrar till säkerhetspolitisk instabilitet när både Ryssland, Kina och USA ökar sin militära närvaro – något som påverkar de arktiska nordiska länderna särskilt. Kampen för frihet pågår, i Hongkong men också närmare oss i Belarus. Vi ser konflikter och oroligheter i EU:s närområde såväl i Mellanöstern som i EU:s östliga grannområden. Situationen i Kaukasus försämras med en eskalerande militär konflikt mellan Azerbajdzjan och Armenien. Till detta kommer den iranska regimens brutala förtryck av sin befolkning och inte minst kvinnorna, det politiska läget i Libanon och talibanstyrets återkomst i Afghanistan. Kriget i Syrien pågår ännu och terrorsektorer härjar alltjämt.

De långsiktiga konsekvenserna av Rysslands krig i Ukraina för säkerhetssituationen globalt är ännu oöverblickbara. USA har tillsammans med EU stått i frontlinjen för ett omfattande monetärt och militärt stöd till Ukraina. Samtidigt har Rysslands krig i Ukraina gett utrymme för andra länder att agera. De säkerhetspolitiska osäkerheterna har sammantaget ökat ytterligare. Det manar till ökad beredskap för breda angrepp i olika riktningar och med olika metoder. Det måste mötas genom samarbete EU/NATO och nationellt. Isolationism och nationalism kan aldrig vara en lösning på globala utmaningar.

De globala säkerhetspolitiska utmaningarna är många och det är viktigt att säkerhetspolitiken har ett brett stöd i riksdagen. Vi föreslår därför en nyordning som går ut på att regeringen, liksom den i Finland, varje mandatperiod lägger fram sin säkerhetspolitiska redogörelse i riksdagen för att förankra ett brett stöd för den, för att främja debatt och samsyn och undvika tvära kast. Ett steg på vägen hade kunnat vara att regeringen bjuder in till partiöverläggningar för att söka komma överens om och tillsammans formulera en linje som har ett brett stöd.

Vidare anser vi att en ny nationell säkerhetsstrategi bör bli föremål för riksdagsbehandling.

Ukraina – ett land i sin egen rätt och värt att försvara

Natten till den 24 februari anföll Ryssland Ukraina militärt från flera håll. Ett aggressivt krig som drivit miljontals ukrainare på flykt, och tusentals har dödats, skändats och

skadats. Var och varannan dag kan vi se bilder från sönderbombade hus och en ny massgrav.

Rysslands krig i Ukraina har omkullkastat den europeiska säkerhetsordningen och förutsättningarna för svensk och europeisk säkerhet. Ukraina har rätt till sitt territorium och Ryssland måste lämna Ukraina, inkl. det sedan 2014 illegalt ockuperade Krim och de nyligen illegalt annekterade delarna i Luhansk, Donetsk, Zaporizjzja och Cherson. De folkrättsliga principerna att varje land har rätt att försvara sig, rätt till sina internationellt erkända gränser och rätt att välja sin framtid. Människorna i Ukraina har rätt att vakna upp i trygghet, att göra sina röster hörda, att leva tillsammans med sina familjer, att rösta i demokratiska val och att leva i fred och frihet i hela sitt erkända territorium.

Rysslands agerande ska fördömas i de skarpaste ordalag och handlingar. EU och Natoländerna har också reagerat starkt, både i responsen mot Ryssland men också i stödet för Ukraina. Men stödet måste fortsätta, i ökande kraft både ekonomiskt, humanitärt och militärt. Det är i Ukraina som kampen om vilket Europa vi tillsammans kommer att leva i framöver står. EU och Natoländerna måste därför fortsätta att stödja Ukraina med vapen av alla de slag direkt men också ge Ukraina finansiella förutsättningar att själva köpa vapen direkt från europeiska försvarsföretag, inklusive svenska. Det är bra och viktigt att svenska soldater utbildar ukrainska soldater i Storbritannien; det stödet bör fortsätta och vi är inte främmande för att också utbilda ukrainska soldater på svenskt territorium i det fall det ger ett mervärde och gör operativ skillnad.

EU har också i enighet infört ett antal sanktionspaket mot Ryssland. Att EU enat kunnat göra det är positivt men det finns en risk att tiden utmanar enigheten och att detta spelar Ryssland i händerna. Det är uppenbart att Putin ser långsiktigt på konflikten och sina strategiska mål. Den massiva mobilisering som nu pågår innebär i sig liten operativ effekt i ett kort perspektiv då många av de soldater som rekryteras inte har någon militär utbildning. Däremot kan Putin komma ha mer kompetenta soldater att skicka till Ukraina inom några månader. Det är därför viktigt att EU och Natoländerna har ett långsiktigt engagemang i stödet till Ukraina, inklusive att långsiktigt kunna upprätthålla ett effektivt sanktionsverktyg mot Ryssland. Detta inkluderar att täppa till kryphål i det sanktionssystem som finns, som möjliggör för europeiska företag att fortsatt på olika sätt upprätthålla handel med Ryssland, såväl som att skärpa Swiftsystemet och sanktioner riktade mot rysk bank- och energisektor. Här måste EU-kommissionen visa ett tydligt ledarskap. Inget i EU:s agerande ska syfta till eller på något sätt leda till att Rysslands krigskassa fylls på ytterligare och därmed underlättar för Putin att långsiktigt stärka sin krigsmakt och därmed kunna fortsätta sin krigsföring mot Ukraina.

Ukrainas ekonomiska situation är mycket svår. Valutan har devalverats och budgetunderskotten är enorma. Ukraina riskerar en statsbankrutt, vilket skulle få enorma konsekvenser för deras möjligheter att utkämpa kriget, såväl som för Europas ekonomier. Det skulle också få konsekvenser för Ukrainas möjligheter att bygga upp landet på nytt när kriget är slut. Därför är det viktigt att i nuläget kraftigt höja det ekonomiska biståndet till Ukraina. Mer om detta i vår biståndspolitiska motion. Därtill är det viktigt att EU-länderna gemensamt lånar upp pengar för att kunna stötta Ukraina. Efter kriget kommer EU, USA m.fl. att behöva stödja Ukraina genom en modern Marshallfond, på samma sätt som USA bidrog till att bygga upp Europas länder efter andra världskriget. Därtill, och som en del av uppbyggnaden av Ukraina när kriget är

slut, är det viktigt att EU fortsätter att utveckla planer och processer för ett framtida ukrainskt medlemskap i EU, i enlighet med landets status som kandidatland. Här bör stödet omfatta praktisk hjälp också för att stärka demokratin och ett fritt och oberoende rättsväsende, minskad korrupcion m.m.

Ryssland – krigförande, auktoritärt och allt mer ensamt

Rysslands stormaktsambitioner och revanschism har pågått sedan åtminstone 2008, då Ryssland anföll Georgien. I efterhand går det att se att det fanns tecken på Putins Rysslandsimperialistiska världssyn tidigare än så. Ofta anges hans tal på säkerhetskonferensen i München 2007 som ett sådant tillfälle. Putins auktoritära inrikespolitiska vägval har varit tydligt sedan hans tillträde 1999. Ändå har vi inte förmått att agera kollektivt i politikens alla delar mot det. Priset för det betalas nu ytterst av Ukraina och rysk opposition, men också av EU-länderna och globalt genom stigande energipriser, livsmedelspriser och inflation.

Genom författningsändringar har Putin möjliggjort att återväljas ytterligare mandatperioder samtidigt som all opposition tystas allt mer brutalt och öppet, inom och utom landets egna gränser. Giftattacken i Salisbury riktad mot en tidigare rysk dubbelagent och dennes dotter är inte det enda exemplet på när Ryssland på goda anledningar misstänks ligga bakom dödliga incidenter på nuvarande eller tidigare ryska medborgare, också utanför sitt lands gränser. Andra exempel är mordet på en avhoppad tjetjensk medborgare i en park i Berlin 2019 och giftmordet på den tidigare KGB-översten Aleksandr Litvinenko i London 2006. I augusti 2020 förgiftades den ryska oppositionspolitikern Navalnyj på en resa från Sibirien till Moskva och han sitter nu fängslad på lång tid i en uppenbart politiskt motiverad dom. Detsamma gäller oppositionspolitikern Vladimir Kara-Murza, som dessutom tidigare blivit förgiftad vid två tillfällen och delvis levit i exil. Han har nu dömts till 14 års fängelse för förräderi. Därtill har Navalnyjs parti bannlysts och har svårt att verka i Ryssland idag, precis som många andra politiska partier och civilsamhällesorganisationer som klassats som ”foreign agents”. Därmed finns små förutsättningar för att demokratiska, rättvisa och fria val ska kunna genomföras i Ryssland. Kreml och president Putin måste ta sitt ansvar. Straffrihet får inte råda, inte heller för hjärnorna bakom angreppen. Detta måste få ett slut. Sverige måste driva att Navalnyj, Kara-Murza och andra politiska fångar omedelbart släpps fria.

Det är också vår mening att Sverige bör stödja ryska pro-demokratiska aktörer, personer och partier om möjligt i Ryssland men även i exil. Det måste finnas demokrater om Ryssland skall kunna utvecklas till en demokrati.

Med Rysslands anfallskrig i Ukraina har tumskrubarna mot den egna befolkningen ytterligare dragits åt. Att protestera och att benämna kriget ”krig” leder till fängslande med hårda domar och den krigsmobilisering som Putin nu beordrat saknar motstycke globalt på decennier. Hundratusentals ryssar har redan lämnat landet och fler vill göra det. Det som skulle bli en två tre dagars segersvit ser nu ut att bli ett långt och utdraget krig där motståndet och försvarsviljan i Ukraina är stor. Ryssland går på stora personella och materiella förluster. Krigsmobiliseringen av befolkningen visar att Putin inte är redo att ge upp, att han ser långsiktigt på konflikten inte bara med Ukraina utan med hela väst och att han är beredd att offra ryska män i stora numerärer för att uppnå

sina strategiska mål. Han är inte beredd att förlora, och han bryr sig inte om att stödet globalt sakta sjunker. Hans ord om att använda kärnvapen är på riktigt. Situationen är ytterst farlig och kommer att vara det länge än.

Men hot om militärt våld är inte den enda metod som Ryssland använder. Genom propaganda, korruption och hybridkrigföring försöker Ryssland också att påverka andra länders val och demokratiska integritet. Genom att söka så split både mellan olika grupper inom enskilda länder och mellan olika länder söker de nå strategiska fördelar. Cyberangrepp, pengatvätt och strategiska uppköp är andra metoder de använder sig av för att nå inflytande. Hur dessa metoder används finns det många exempel på. En underrättelserapport som släpptes i Storbritannien sommaren 2020 visade att ryska intressen och påverkan varit genomgripande i det brittiska samhället. Även om Sverige och Storbritannien inte kan jämföras kan vi utgå ifrån att liknande påverkan sker också i Sverige och många andra europeiska länder. I Tyskland har ledande företrädare uppdrag för ryska gasföretag, och i Österrike bjöd en tidigare utrikesminister in Putin till sitt bröllop. Även om Rysslands krig i Ukraina har lett till många omprövningar hos Europas länder på ett sätt som Putin troligtvis inte hade räknat med kvarstår Putins ambitioner att så split mellan EU-länderna, och det finns fortsatt många höger-nationalistiska ledare inom EU som står nära Putin/Ryssland och som inte vill se en fortsatt sanktionspolitik och som alltjämt sprider ett ryskt narrativ.

Kunskapen om Ryssland och Rysslands påverkansmetoder behöver bli större bland allmänheten, i Sverige och i EU/Natoländerna. Svensk akademi har erkänt goda kunskaper om Ryssland inkl. rysk försvars- och säkerhetspolitik, inte minst inom FOI. Kunskap som också andra länder ser som eftertraktad. Med Centerpartiets stöd har dessutom ett kunskapscenter om Ryssland byggts upp inom Utrikespolitiska institutet. Vi vill på den grunden se att Sverige påbörjar en process och dialog med Nato om att etablera ett Nato Center of Excellence med Rysslandskunskap i Sverige.

Kina – en kommunistregim med globala maktambitioner

Kina är idag en stormakt, en strategisk maktspelare där det politiska styret sätter kommunistpartiets fortlevnad först av allt. En strategisk aktör som inte tar det internationella ansvar som kan förväntas av en stormakt, en aktör som i mångt och mycket står utanför och inte erkänner de internationella konventioner som gäller eller de internationella organisationer som ska upprätthålla dem. Istället underminerar Kina tillsammans med Ryssland den rådande internationella rättsordningen genom att negligera domslut som inte går deras väg och skapar sina egna strukturer där de värden som vi står bakom med mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer inte längre gäller.

Under 2020 drev kommunistpartiet igenom en s.k. nationell säkerhetslag för Hongkong. Den visar tydligt regimens rädsla för människors frihet. Genom den har det blivit uppenbart att rättssystemet i Hongkong inte längre är fristående från kommunistpartiet. Kina har ensidigt upplöst den avtalade principen om ett land – två system där Hongkong erkänns ha sitt eget legala system och sina gränser och där både mötesfrihet och yttrandefrihet är garanterade rättigheter. Istället för två system har vi nu ett system, kommunistpartiets. Därefter har vi sett hur demokratikämpar och studenter i

Hongkong har fängslats och demokrati rörelsen brutalt har tystats. Men drömmen om frihet lever och Sverige måste tillsammans med likasinnade finna former för att stödja drömmen. Akademiens frihet har stängts ner, och en juridikprofessor har avskedats av sitt universitet för sin roll i de fredliga paraplydemonstrationerna 2014. I augusti 2020 greps den ansvariga publicisten och ägaren för Apple Daily, utifrån den nya svepande säkerhetslagen 2021 fängslades han och tidningen tvingades att upphöra. Parlamentariker och demokratiska oppositionsledare har gripits och förts till fängelse efter att, enligt kommunistpartiet, ha protesterat och anordnat olagliga sammankomster. Peking har nu utsett den tidigare säkerhetschefen till ”sin nye” ledare i Hongkong. Sverige måste visa demokratikämparna fortsatt stöd. Utifrån det som nu skett är det också uppenbart att det inte finns skäl att upprätthålla det avtal (Mutual Legal Assistance in Criminal Matters) som Sverige har med Hongkong. Rättsväsendet kan inte längre anses vara vare sig fritt eller rättssäkert. Ett antal andra länder har valt att avsluta sina liknande avtal med Hongkong och Sverige bör följa deras exempel. Centerpartiet motionerade om det redan hösten 2020 och fick med sig en majoritet i riksdagen för ställningstagandet, något som regeringen inte gått riksdagen till mötes om. Det är dags för en ny regering att omsätta riksdagens vilja och nå resultat redan under 2023.

Därtill ser vi hur Kina nationellt håller uppemot en miljon personer ur den muslimska minoritetsgruppen uigurer tillfångatagna i interneringsläger för att hjärntvättas och bli lydiga gentemot kommunistpartiet och Peking. Det vill säga att Kina med tvång försöker att förtrycka och utrota uigurerernas egen identitet. Vi fördömer övergreppen mot och tvångsinterneringarna av uigurer, vilket regeringen också tydligt behöver göra. Centerpartiets grundinställning sedan länge är att domstolar ska avgöra vad som är folkmord och inte enskilda partier eller parlament. I grunden är det denna process som måste följas. Kinas vetorätt i säkerhetsrådet och att ICC saknar jurisdiktion i Kina gör dock att möjligheten till en fungerande rättsprocess nu saknas. Att få till en juridisk prövning måste alltid vara första prioritet och en väg som aldrig ska stängas. Eftersom möjligheterna till en fungerande rättsprocess nu saknas har Centerpartiet drivit krav på att en oberoende internationell granskning måste genomföras. Den granskningsrapport som FN:s höge kommissionär för mänskliga rättigheter presenterade samtidigt som hon avslutade sitt mandat ger ett underlag för fortsatt agerande från EU och FN. Detta trots att rapportens offentliggörande säger mycket om det tryck som Kina skapat kring och mot såväl att granskningen kom till som rapportens innehåll och att den blev offentlig. Utan att en sådan granskning kunde genomföras har det internationella samfundet enbart tillgång till erkända internationella organisationers rapporter gällande Xinjiang. Utifrån den FN-rapporten och andra erkända internationella organisationers rapporter måste en prövning mot folkrättskonventioner kunna göras för att säkerställa att länder inte har total frihet att agera i strid med internationella konventioner när inga andra vägar är möjliga. Inte minst har EU och Europaparlamentet en aktiv och viktig roll för att få till stånd en sådan internationell rättslig prövning. Centerpartiet och andra europeiska partier har där en direkt möjlighet att påverka och granska agerandet som en del av EU:s utrikespolitik. Tillsammans står EU-länderna starkare mot Kina. Parallellt med detta måste regeringen, EU och det internationella samfundet i stort självfallet fortsätta att driva på för att brotten mot uigurer och andra minoriteter i Kina inte ska tystas ned. Målet måste vara att förföljelsen upphör och interneringslägren i Xinjiang stängs ner.

Den kinesiska aggressionen mot Taiwan fortsätter, bl.a. genom en tydlig konflikteskalering i sydkinesiska havet och kinesiska militära, diplomatiska och

ekonomiska påtryckningar mot Taiwan. Härvidlag är det viktigt att Kina måste respektera Unclos och skiljedomstolen i Haags beslut från 2016 om att de kinesiska anspråken i sydkinesiska havet, baserade på ”historisk rätt”, saknar laglig grund. Ett tydligt maktspråk från Kina att de inte respekterar den internationella rättsordningen. Sveriges relationer med Taiwan behöver fortsätta att utvecklas och vi vill att Sverige inrättar ett ”House of Sweden” i Taiwan och breddar det bilaterala samarbetet till att omfatta fler områden. Riksdagen har tillkännagivit detta och en ny regering bör inrätta detta senast 2023. Därtill bör Sverige verka för att Taiwan släpps in i fler multilaterala organisationer och frågan om ett särskilt handelsavtal måste övervägas.

Ett annat sätt för Kina att underminera gällande världsordning är deras systematiska negligering av WTO-regelverk och deras nya Belt and Road Initiative, BRI, som är en del av Kinas ambition att forma det internationella systemet för att passa sina egna syften och stärka sitt globala inflytande. Kina har ett geopolitiskt intresse i att vara den dominanta makten 2050 och ”koloniserar” i praktiken Afrika just nu. Vi ser att Kina, på ett sätt som landet bara använt mot Hongkong och Taiwan tidigare, nu aktivt driver informationspåverkan mot EU.

För oss är det förvisso viktigt att handeln med Kina kan fortsätta, men WTO:s regler måste respekteras också av Kina för att undvika snedvriden konkurrens som drabbar både svenska och europeiska företag. Kinesiska uppköp av strategisk infrastruktur och samhällsviktiga företag kan få stor påverkan också på Europa och det svenska samhället. Vi ska vara medvetna om kommunistpartiets strategiska och globala intressen i våra relationer med Kina, inklusive vad kinesiska investeringar i exempelvis svensk samhällsviktig infrastruktur, svensk forskning och möjligen svenska mediahus kan betyda och få för konsekvenser på sikt, exempelvis för vårt lands handlingsfrihet.

Kina har också de senaste åren visat ett betydande intresse för Arktisregionen och 2013 fick Kina observatörsstatus i Arktiska rådet. Men Kina är ingen arktisk stat, och Kina har endast sina egna globala maktintressen för ögonen. Vår åsikt är därför att Kinas observatörsstatus i Arktiska rådet bör omprövas och begränsas till närvaro vid några få, mindre arbetsgrupper på teknisk nivå.

Alltjämt är också den svenske medborgaren och publicisten Gui Minhai fängslad efter att ha kidnappats av den kinesiska regimen i Thailand. Han måste omedelbart släppas fri. Regeringen behöver anstränga sig ytterligare för det. Vi måste stå upp för våra värden och den internationella rättsordning som vi varit med och skapat. Vi måste ställa krav på Kina att efterleva de regelverk som de skrivit under på. Om inte så måste det få konsekvenser.

Behov av olika, långsiktiga och effektiva sanktioner och nationella granskningsmekanismer

Det är tydligt att behovet av olika, långsiktiga och effektiva sanktionsregimer är stort. De sanktioner som införts mot enskilda eller länder, som exempelvis EU:s sanktioner mot Ryssland och Belarus, behöver dessutom vara långsiktiga, och effektiva.

EU antog i slutet av 2020 en egen Magnitskijsanktionslagstiftning efter många års förhandling. Nu är det viktigt att den också används så att de personer som utsatt andra för brott mot mänskliga rättigheter inte ska kunna undgå straffrihet och gömma sina pengar i EU osv. Tyvärr omfattar EU:s Magnitskijsanktionslagstiftning inte korruption

och systematisk penningtvätt, till skillnad från den som finns i USA, Kanada och de baltiska länderna. Andra länder uppges arbeta för att bredda nationell lagstiftning till att inkludera korruption.

Att det finns ett samband mellan korruption och brott mot mänskliga rättigheter är väl dokumenterat inom EU, bl.a. i Europaparlamentets årliga rapport om mänskliga rättigheter och demokrati i världen. EU:s Magnitskijlagstiftning behöver därför breddas till att också inkludera korruptionsbrott. En individ som bidragit fysiskt, ekonomiskt eller genom systematisk korruption och penningtvätt till kränkningar av de mänskliga rättigheterna bör sanktioneras och hållas ansvarig enligt EU-lagstiftningen.

EU får inte riskera att bli en fristad för personer som begått brott som systematisk korruption och penningtvätt. En risk som är avsevärd när andra länder men inte EU har det inkluderat i sin Magnitskijlagstiftning. Svenska regeringen behöver driva på för att EU:s Magnitskijlagstiftning både breddas och används brett mot individer som begår övergrepp och riskerar straffrihet i sina egna länder. Därtill behöver en svensk Magnitskijlagstiftning införas på samma sätt som det redan gjorts i många av våra grannländer och denna bör då också omfatta systematisk korruption och penningtvätt. Sverige ska inte bidra till att straffrihet råder.

EU:s Magnitskijlagstiftning ska användas långsiktigt och riktat mot individer, inkl. nationella ledare som Lukasjenko, som begår brott mot mänskliga rättigheter såväl som brott som korruption och systematisk penningtvätt. De ska användas mot individer ansvariga för övergrepp mot uigurerna i Kina. De ska också användas för att införas mot styret i Azerbajdzjan för den eskalerande konflikten mellan Azerbajdzjan och Armenien. Här bör EU agera omgående, och om EU inte förmår att agera bör Sverige införa sådana inom ramen för en ny nationell Magnitskijlagstiftning, tillsammans med likasinnade EU-länder. Likadana sanktioner behöver införas mot de som begår övergrepp på mänskliga rättigheter i Iran, och då inte minst de som så brutalt slår ned kampen för frihet och demokrati, som slår mot kvinnors och flickors frihet och liv. Som slår mot deras kamp för att inte tvingas till att bära slöja och täcka sitt hår.

Ryssland använder nu också energi på olika sätt som ett påverkansmedel för att Europa ska mildra de sanktioner som införts p.g.a. Rysslands krig i Ukraina. Redan innan Nord Stream 1 och 2 blev obrukbara på grund av sabotage, något som i sig hade passat väl in som en metod för rysk hybridkrigföring, hade Ryssland stoppat inflödet av rysk gas till Europa. EU behöver samlat reagera och införa sanktioner direkt riktade mot rysk energisektor.

Det är sedan tidigare känt att utländsk makt har strategiska intressen av att påverka också svensk debatt och på sikt vårt lands handlingsfrihet. För att inte öppna dörrarna på vid gavel vore det därför betydelsefullt att söka höja trösklarna på lämpligt sätt, med respekt för grundlagarna. Vår bedömning är att EU-kommissionens regelverk för granskning av utländska direktinvesteringar som kan påverka säkerheten eller den allmänna ordningen ger utrymme för en nationell granskningsfunktion att också granska investeringar som rör förmågan att kontrollera information och medias frihet och mångfald. Regeringen bör givet det säkerhetspolitiska läget därför skyndsamt inrätta en säkerhetspolitisk granskningsfunktion också för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag. Inte i syfte att stoppa utländskt ägande i svenska media, utan i syfte att stå bättre rustad mot verksamhet som kan utgöra ett hot mot svensk demokrati, exempelvis om utländska direktinvesteringar riskerar att påverka möjligheten till fria och oberoende media i hela Sverige. Regeringen behöver återkomma till riksdagen med information om hur man avser att gå vidare med en sådan och om det är via ISP eller på annat sätt.

Ett EU med många utmaningar

EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Centerpartiet vill att EU ska vara rustat för att kunna möta de gränsöverskridande hot och utmaningar som unionen står inför, även om det skulle innebära en breddning av de uppgifter som unionen har idag. För att EU ska kunna vara en trovärdig aktör i sitt närområde behöver EU utveckla flera olika verktyg, inte minst sin säkerhetspolitiska verktygslåda. Först då kommer EU bättre att kunna bidra till fred, säkerhet och demokratisk utveckling i vårt närområde. För att EU ska bli en utrikespolitisk aktör att räkna med vill vi att utrikespolitiska beslut inom EU i ökad utsträckning fattas med majoritetsbeslut. Under ordförandeskapet bör Sverige driva att EU växlar upp i rollen som global ledare för att stärka den demokratiska utvecklingen i världen.

Sverige ska också driva på för att medlemsstaterna genomför EU-samarbetet i frågor där bättre samverkan idag är nödvändig. Dit hör bland annat EU:s inre marknad, arbetet mot den organiserade och gränsöverskridande brottsligheten, terrorism, försvar och cyberhot, migrationsfrågan och arbetet för en bättre och mer effektiv miljö- och klimatpolitik.

EU är mer relevant idag än på mycket länge. Mervärdena av EU både under corona och Rysslands krig i Ukraina är uppenbara. Behovet av en stark gemenskap, byggd på samarbete, samförstånd och frihet, är alltså stort. I takt med att auktoritära, nationalistiska och populistiska krafter sveper över världen måste EU visa att en annan väg är möjlig. Det kräver att EU tar på sig rollen som vägvisare och föredöme. Att vi i handling och genom resultat visar att demokrati, mänskliga rättigheter, marknads-ekonomi och klimatansvar är vägen framåt. Fred, frihandel och fri rörlighet är exempel på sådant som tidigare inte varit självklart på vår kontinent. Sverige måste arbeta för att EU:s arbete och röst gentemot auktoritära stater stärks.

Men det saknas inte utmaningar heller inom EU. Under 2020–2022 ställdes EU inför svåra utmaningar genom det nya coronavirusets spridning och den ekonomiska kris som har drabbat stora delar av unionen. I ljuset av kriget i Ukraina och Putins energikrig mot Europa stiger nu energipriserna kraftigt i hela unionen inkl. Sverige. Och med dem också inflationen och räntorna, vilket påverkar vanliga familjers hushållsekonomi. Den återhämtning som vi hade börjat se efter covid har avtagit och det finns mycket som tyder på att vi står inför en lågkonjunktur som kommer att pågå under flera års tid och ställa många medlemsländer inför fler svåra prövningar. Vi anser att EU behöver ha en helt central roll i detta sammanhang. EU har störst möjligheter att bidra med sitt mervärde och visa att det är en form av internationellt samarbete som vi behöver mer än någonsin.

För Centerpartiet är det viktigt att pågående kriser inte används som skäl för att dra EU-samarbetet i riktning mot mer överstatlighet men inte heller för att motivera slutna gränser och ökad protektionism. Samtidigt är det nödvändigt att stävja yttre hot mot enskilda medlemsländer där bland annat Kina och Ryssland ser en möjlighet att stärka sitt inflytande, både politiskt och ekonomiskt. Den balansgång som måste till kommer att kräva ett idogt arbete och för liberala, EU-vänliga partier föreligger en utmanande men viktig uppgift i att kommunicera att det som EU gör bäst idag måste få fortsätta och på vissa områden förstärkas än mer. EU ska kunna hantera en mängd olika hot och risker, enskilt och samtidigt.

Vikten av en god krisberedskap har blivit tydlig både under covid-19 men också tidigare, inte minst under skogsbränderna 2018. Även om alla länder självklart ska ha en

god nationell krisberedskap kan EU bidra med ett tydligt mervärde vid gräns-överskridande hot. Cyberområdet är ett område där arbetet kan utvecklas, såväl som informationspåverkan. Ett annat område där EU kan ha ett tydligt mervärde är inom området strategisk beredskap, där EU:s självförsörjning av kritiskt samhällsviktiga varor och tjänster såsom energi och insatsvaror till jordbruket ökar. Sverige bör driva det som en viktig del under sitt ordförandeskap i EU.

2016 undertecknade EU och Kuba det samförståndsavtal som förhandlats fram under ca två års tid. Avtalet tillämpas sedan dess men har ännu inte ratificerats fullt ut. För både Sverige och EU är det viktigt att alltid stå upp för den liberala demokratin, rättsstatens principer och de universella mänskliga rättigheterna. EU får inte tystna i kritiken mot länder som inte erkänner eller lever upp till dessa fundamentala principer och rättigheter. Ett av syftena med samarbetsavtalet är att EU ska bekräfta sitt åtagande att stödja en förändrings- och moderniseringsprocess på Kuba. Centerpartiet röstade mot att Sverige skulle ratificera avtalet men det fick majoritet i riksdagen. Även om alla EU-länder fortsatt inte har ratificerat avtalet gäller det de facto. Vi menar därför att det nu fem år efter det provisoriska ikraftträdandet av EU–Kuba-avtalet ska genomföras den utvärdering som utlovats, av dess innehåll och genomslag samt EU:s tillämpning för att se om det har uppnått sina syften och lett till nödvändig förändring på Kuba. Om så inte skett måste det omprövas. I avvaktan på det bör Sveriges ratificering återtänkas.

EU och det svenska EU-medlemskapet är värt att försvara. EU ska visa världen att vägen framåt är demokrati, jämlikhet, marknadsekonomi och klimatsmart tillväxt. Då krävs tydliga liberala röster i Europa. Centerpartiet kan och vill axla det ansvaret. Vi vill föra EU framåt. EU fungerar inte perfekt. Handelshindren gentemot omvärlden måste bli lägre. Kostnaden för klimatutsläpp måste bli högre. Lösningen på dessa problem är mer samarbete, inte mindre. Genom EU har alla svenskar stora möjligheter att påverka. Att visa resten av världen vägen framåt. Då krävs ett grönare, mer demokratiskt och mer frihetligt EU. Centerpartiet vill öppna EU:s system för handel med utsläppsrätter även för länder utanför EU. Skapa en global marknad för minusutsläpp. Så att den som tar bort koldioxid ur atmosfären också får betalt för det.

Den senaste tiden har dock präglats av en global hälsokris av historiska proportioner. Detta har påverkat EU-samarbetet i grunden, både till det bättre, där vi snabbt kunnat hitta gemensamma lösningar på gemensamma problem som skapat förutsättningar för samtliga medlemsländer att gå starkare ur krisen. Men också till det sämre, inte minst genom att den fria rörligheten på den inre marknaden inte kunnat upprätthållas vare sig för varor eller personer under pandemin. Centerpartiet hade önskat bättre koordinering för att kunna hålla gränserna öppna, utan att det skulle skapa oproportionerliga risker för ökad sprittsmidning. Genom förbättrad samordning för exempelvis in- och utresor hade vi kunnat undvika de fragmenterade nationella regelverk som istället uppstod, som skapade stor osäkerhet för EU-medborgarna.

Den senaste tiden har vi sett att flera medlemsländer har gjort långtgående inskränkningar i demokratiska beslutsprocesser och människors fri- och rättigheter med pandemin som syndabock. Den negativa demokratiutvecklingen har vi sett i Ungern och Polen under lång tid. Centerpartiet anser att EU måste göra mer för att säkerställa att EU-medborgare garanteras samma fri- och rättigheter, oavsett vilket medlemsland man bor i. Därför är det inte heller acceptabelt att vissa länder kan få EU-medel när de samtidigt bryter mot unionsgemensamma demokratiska principer. Europas liberala demokratier måste arbeta tillsammans för att vända den utvecklingen, för de journalister som mördats eller tystats, för de domare och akademiker som sparkats, för de

oppositionspolitiker och väljare som tystats, för de minoriteter som förlorat trygghet och rättigheter och för de kvinnor som fråntagits rätten till sina kroppar. Vi måste också agera för att rädda EU-projektet, eftersom dessa medlemsstater hindrar EU från att lösa gemensamma problem, förskingrar EU-medel och på andra sätt underminerar samarbetet och européernas förtroende för det. För människorna som bor i dessa stater och för unionens framtid vill Centerpartiet se mer kraftfulla åtgärder. Vi vill att EU ska strypa medel till medlemsstater som inte respekterar sina demokratiska och rättsstatliga åtaganden och inte sätter stopp för offentlig korruption. Centerpartiet har länge varit drivande för ett demokratilås på EU:s budget. En sådan rättsstatsmekanism gör att utbetalningar ställs mot efterlevnad av demokratiska principer. Vi välkomnar att EU-kommissionen tagit steg för att också förverkliga denna viktiga princip i förhållande till Ungern men ytterligare steg behöver tas för andra länder. Centerpartiet vill i implementeringen se ett resolut agerande från kommissionen för att bryta den negativa demokratiutvecklingen. Om de fortfarande inte genomför EU:s krav är vi öppna för att begränsa deras beslutsrätt i EU och, som en sista utväg, att utesluta dem.

Flera lösningar på EU-gemensamma utmaningar finansieras med fördel också med gemensamma medel. Ett bra exempel på detta är innovationsfonden, som skapats av intäkterna från handeln med utsläppsätter. Innovationsfonden medfinansierar projekt och klimatsmarta innovationer som kan minska utsläppen i EU. Andra aspekter av samarbetet kräver inte att finansiering behöver gå via EU-budgeten. Facilitetsmekanismen innebär att EU som kollektiv tar på sig en finanspolitisk roll. Finansieringssystemet innebär att en ny intäktskomponent för egna medel införs relaterad till plastförpackningsavfall som genereras i varje medlemsstat och som inte materialåtervinns. För Centerpartiet är det en central fråga i EU-samarbetet att medlemsstaterna har beskattningsrätten. När möjligheten till egna medel utvidgas ser vi risk för en glidning i den nationella suveräniteten för beskattning. Centerpartiet kommer att motsätta sig eventuella ytterligare åtgärder på skatteområdet.

Den sociala pelaren har, trots löfte om att den inte skulle stöta sig med medlemsländernas befintliga arbetsmarknadspolitik, lett till en rad rättsligt bindande initiativ från kommissionen på det social- och arbetsmarknadspolitiska området. Flera av förslagen är numera antagna och utgör för medlemsstaterna bindande lagstiftning. När än fler konkreta förslag för genomförandet nu presenterats är det tydligt att den svenska arbetsmarknadsmodellen hotas och inte kommer att finnas kvar i sin nuvarande form om de genomförs. För Centerpartiet har det alltid varit självklart att beslut kring arbetsmarknad och sociala skyddsnet behöver fattas utifrån hur det ser ut och fungerar i respektive medlemsland, så nära de som berörs av politiken som möjligt, för att få önskvärd effekt. Det är medlemsländernas skyldighet att värna sina medborgares intresse – att förflytta arbetsmarknadspolitiken till EU-nivå riskerar att sänka kraven och skyddet, snarare än att höja dem.

Vi behöver inte mer lagstiftning på EU-nivå i arbetsmarknadsfrågorna, vi behöver lyssna till erfarenheterna av hur det fungerar i andra länder, dela med oss av kunskapen och fortsätta att arbeta framåt utifrån hur det ser ut i Sverige. Vi behöver värna den svenska arbetsmarknadsmodellen och använda rätt verktyg i rätt sammanhang.

Arbetet med framtagandet av hållbarhetskriterier kopplade till de olika målen i taxonomiförordningen fortsätter. Centerpartiet har tagit en aktiv roll i arbetet och kommer fortsatt att arbeta för att kriterierna i högre grad ska utgå från befintlig lagstiftning för att undvika dubbelreglering. Vi kommer också fortsatt att arbeta för att

öka den demokratiska förankringen i processen och kommer inte att acceptera förslag som riskerar att göra omställningen dyrare än nödvändigt.

Det roterande ordförandeskapet i rådet ger en möjlighet för varje enskilt medlemsland i EU att fastställa egna prioriteringar utifrån de mest pressande politiska frågorna på agendan. Däremot har vi gemensamma utmaningar som kommer att finnas kvar en lång tid framöver. Klimatkrisen, en hållbar energiförsörjning, säkerhetsfrågor och andra gemensamma utmaningar kommer att behöva hanteras. Centerpartiet anser att Sverige inför det kommande ordförandeskapet bör sätta de stora frågorna överst på agendan och våga driva igenom modiga och pragmatiska lösningar.

Östliga partnerskapet och utvecklingen i Kaukasus

Östliga partnerskapet har länge varit en viktig del i EU:s grannskapspolitik. Genom partnerskapet har EU:s relation till Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien och Ukraina fördjupats. Belarus har på grund av den politiska utvecklingen i praktiken uteslutits och de har nu själva suspenderat sin närvaro men EU behöver officiellt utesluta Belarus medverkan. Så länge den nuvarande belarusiska regimen sitter vid makten finns inte förutsättningar för återupptagna partnerskap. Under året har svårigheterna för länderna i det östliga partnerskapet förvärrats avsevärt. Inte minst Putins invasionskrig i Ukraina får följdverkningar långt utanför också Ukrainas gränser i många av de östliga partnerskapsländerna, med oroligheter och öppna militära strider som följd mellan Azerbajdzjan och Armenien. Utvecklingen i många av de östliga partnerskapsländerna går sammantaget åt fel håll.

För att de utvecklingssteg som tidigare tagits i flera av de östliga partnerskapsländerna inte ska gå förlorade och för att länderna ska kunna fortsätta att utvecklas i demokratisk riktning är det viktigt att EU nu står upp för och utvecklar samarbetet ytterligare. EU måste öka sin synlighet i dessa länder och erbjuda ett alternativ till rysk/kinesisk propaganda. När Ryssland nu är upptaget med sitt krig i Ukraina har landets fokus på Kaukasus minskat och ett vakuum har uppstått. Här behöver EU kliva in som en enande kraft som både medlar, stödjer utveckling och markerar mot korruption och brott mot mänskliga rättigheter genom att införa Magnitskijsanktioner mot styret i Azerbajdzjan för dess aggressioner mot Armenien där regelrätta stridigheter nu återkommande pågår. EU måste vara tydligt med att medlemskap i unionen är slutmålet för de länder som så önskar. Centerpartiet välkomnar att Ukraina och Moldavien nu har erhållit kandidatstatus och ser fram emot att det även kan gälla för Georgien.

Det ska vara tydligt för alla medborgare och demokratiörer i dessa länder att EU inte backar när det bränner till. EU stödjer deras frihetskamp och EU ser de övergrepp som begås.

Partnerskapet etablerades utifrån ländernas eget intresse för och vilja att närma sig EU. Syftet är bl.a. att fördjupa ländernas politiska associering och ekonomiska integration med EU. Genom fördjupad frihandel, att det görs enklare att resa och samarbete inom olika sakområden såsom energi stärks incitamenten för reformer och EU-närmande för dessa länder. Att länder i EU:s grannskap kan transformeras till vitala demokratier och marknadsekonomier är centralt för ett säkert och stabilt Europa. Men reformerna handlar först och främst om frihet för ländernas medborgare. Deras kamp

mot korruption och för ökat demokratiskt deltagande och tillgång till skydd för de mänskliga rättigheterna måste stödjas. Och även här är det viktigt att stötta demokrater. EU behöver stödja frihets- och demokratirörelserna i de östliga partnerskapsländerna.

Sammantaget ligger det också i EU:s eget intresse att regionen utvecklas fredligt och stabilt. EU bör därför ta fram en ny strategi för Kaukasus och det östliga partnerskapet inkluderande sin egen roll för långsiktig fred och säkerhet i området.

Mellanöstern

Mellanöstern är alltså mycket volatil med stora regionala och globala konsekvenser. Ständigt pågående stormakts- och regionalmaktskonflikter förstör samhällen med flyktingströmmar och stora lidanden som följd. Vi ser förlorade möjligheter och livschanser för miljontals människor. Korruption ödelägger samhällen och göder maktmissbruk. Klimatförändringarna med torka och vattenbrist som följd innebär ytterligare risker för konflikt och mänskligt lidande. Konflikter som pågått i generationer fortsätter och utvecklas när fler länder ser strategiska fördelar av att agera i området.

Bristen på demokrati och mänskliga rättigheter är påtaglig i de flesta länder i regionen. Utvecklingen i både Irak och Libanon går åt fel håll och de kan i det närmaste beskrivas som förlorade stater paralyserade av korruption, sekterism och etniska konflikter. I Iran ser vi ett tydligt exempel på att årtionden av förtryck av mänskliga fri- och rättigheter inte leder till utveckling och välbefinnande. Tvärtom ser vi nu än en gång kvinnors modiga kamp för sin och iraniernas frihet. IS terror präglar fortsatt många samhällen och i al-Hol-lägren i nordöstra Syrien finns ca 70 000 tidigare IS-anhängare fångade utan rättegång, inkl. svenska barn. Kriget i Jemen fortsätter att skapa ett stort lidande med många andra länder involverade.

Saudiarabien har under kronprins Mohammed-bin-Salman fortsatt att skapa instabilitet i Mellanöstern, inte minst genom kriget i Jemen och diplomatiska kriser med både Qatar och Libanon. Man fortsätter att kränka mänskliga rättigheter och frihetsberöva människorättsaktivister, och USA har pekats ut som ansvarig för mordet på journalisten Khashoggi på saudiarabiska ambassaden i Turkiet 2018.

Iran fortsätter att agera för att säkra en position som regional stormakt i Mellanöstern och agerar i många andra länder där de mest uppenbara är genom Hizbollah i Libanon, grupper i Irak och huthierna i Jemen. På så sätt försöker landet säkra sina intressen samtidigt som det försöker att underminera Israels och Saudiarabiens. Men det följer en given strategi, nämligen att möta och förebygga hot mot landets existens utomlands innan hoten når det iranska territoriet. Motsättningarna med Irak är alltså levande. Det är olyckligt för säkerheten i regionen att kärnenergiavtalet mellan Iran och USA sades upp. Men den iranska mullaregimens återupptagna arbete för att upparbeta uran och få tillgång till kärnvapen kan aldrig accepteras. De nya förhandlingar som hållits skulle kunna bryta denna utveckling men då måste Iran visa verklig vilja. Samtidigt ser vi nu modiga flickor och kvinnor med risk för livet protestera mot regimens förtryck i Iran. De kastar sina slöjor och möts av våld. Det är dags för världen att reagera och för Sverige att arbeta för att EU terroriststämplat det iranska revolutionära gardet samt riktar sanktioner mot ledande personer i det iranska revolutionära gardet.

Israel-Palestinakonflikten har pågått under mycket lång tid och präglad och fortsätter att prägla generationer av israeler och palestinier. Konflikten behöver lösas av de parter som är en del av konflikten, men också EU, USA och andra parter måste ta ett mer aktivt politiskt ansvar när det gäller fredsprocessen. För att en lösning ska vara möjlig behöver man utgå från folkrätten. De avtal som ingåtts måste accepteras. Världen måste erkänna Israels rätt att existera på samma sätt som palestinerna har rätt till en fungerande stat. Krav måste ställas på båda parter i den konflikt som finns och som inte blir lättare när andra maktpolitiska intressen i regionen är under uppsegling.

Qatar har fått en allt mer viktig roll i regionen och arbetar strategiskt för att ha goda relationer med många länder, också länder som inte ”pratar med varandra” såsom Iran och Saudiarabien. Qatar agerar nu mellanhand mellan omvärlden och talibanerna, som allierad med USA, och får en allt mer viktig roll i regionen när USA nu drar sig undan. De har skaffat sig en strategisk roll i området.

Turkiet har kommit på kollisionskurs med flera länder i regionen, inte minst Förenade Arabemiraten, men man har också haft ett primärt intresse i kriget i Syrien att säkerställa att en kurdisk stat inte bildas. Turkiets bild av sig själv som en regional stormakt har också försämrat relationerna med tre europeiska Natoländer och ökat spänningarna i Medelhavet.

Hur regionen utvecklas är oklart för närvarande, men många länder inom och utom regionen har intressen i den, inte sällan motstridiga sådana. Det gör situationen svåröverblickbar och utvecklingen osäker. För att svensk utrikespolitik ska kunna möta alla de svåra utmaningar som nu sker krävs en ny samlad svensk strategi för Mellanöstern.

FN och mänskliga rättigheter

FN:s deklaration om de universella mänskliga rättigheterna antogs för drygt 70 år sedan. Ändå är åtnjutandet av de universella fri- och rättigheterna ingen självklarhet runt om i världen idag och har heller aldrig varit det. Men det vi ser nu oroar eftersom vi ser en tillbakagång i demokratiska länder där rättsstatens principer och mänskliga rättigheter tidigare har varit en självklarhet, och vi ser hur själva konceptet ifrågasätts där länder som Ryssland och Kina försöker omdefiniera innehållet i ord och handling, även militärt, till att passa deras egna syften.

Vi är alla förlorare på att mänskliga rättigheter utmanas och att internationella åtaganden ifrågasätts och omtolkas av politiska skäl.

Allt fler auktoritära stater och politiska krafter hotar på nytt de landvinningar som uppnåtts. Inte minst gäller det demokratiska fri- och rättigheter samt olika minoriteters mänskliga rättigheter. Samtidigt är mänskliga rättigheter globala, odelbara och ömsesidigt förstärkande. För att brott mot mänskligheten och folkmord inte ska politiseras eller förminska av politiska skäl är det viktigt att det finns förutsägbara processer som utgår från att en domstol ska pröva dessa brott. Politiken ska säkra lagstiftning och processer; domstolar ska döma.

Centerpartiets politik utgår från alla människors frihet och lika värde. De mänskliga rättigheterna omfattar varje person och begränsar staters makt över individen. Vi tar vår utgångspunkt i den enskilda människan, snarare än i systemen, när vi utarbetar vår politik. Därför är främjande och försvar av de mänskliga rättigheterna en kärnuppgift

för oss och något som ska genomsyra all vår politik. De mänskliga rättigheterna omfattar dels de medborgerliga och politiska rättigheterna, dels de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Tillsammans utgör de en helhet som måste respekteras för att människor ska kunna utveckla sin fulla potential. Mänskliga rättigheter är globala, odelbara och ömsesidigt förstärkande.

Centerpartiet anser att det är av yttersta vikt att fokusera på centrala utmaningar inom mänskliga rättigheter – politiska, religiösa och opinionsfriheter, den demokratiska kulturen, minoriteters rättigheter och oberoende rättssystem. I detta arbete utgör Europakonventionen om mänskliga rättigheter en grundsten i Europa. Vi vill stärka det arbetet. Det internationella normsättande arbetet är viktigt och det behöver finnas tydliga och trovärdiga uppföljningsmekanismer och transparens för att bygga tilltro i de internationella institutioner som etablerats, ytterst Europadomstolen för mänskliga rättigheter på vår kontinent.

När hela rättighetsagendan undermineras, när Genèvekonventionen och andra konventioner ifrågasätts, då behöver diskussionen om upprätthållandet av de mänskliga rättigheterna också vitaliseras inom FN. Sverige bör därför kommande år initiera en diskussion om vikten av att de mänskliga rättigheterna upprätthålls i enlighet med hur de är definierade i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Arbetet behöver genomsyra all verksamhet och alla länder, inklusive de länder som är representerade i FN:s kommitté om mänskliga rättigheter.

I FN-stadgan finns en inbyggd motsättning i att mänskliga rättigheter står i centrum samtidigt som den statliga suveräniteten är en grundbult i det internationella samarbetet. Delvis därför antog FN:s toppmöte år 2005 en ny så kallad folkrättslig princip om skyldighet att skydda (Responsibility to Protect, R2P). Denna tillkom förvisso efter krisen i Kosovo men har sin grund i folkmordet i Rwanda och ska bättre definiera den enskilda medlemsstatens förpliktelse att skydda sina medborgare mot folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Den viktigaste delen av R2P handlar om att förebygga konflikter. R2P-principen säger att staterna har det primära ansvaret för att skydda sin befolkning och att omvärlden har en skyldighet att stödja staterna i det arbetet. Om staterna inte kan eller vill skydda sin befolkning så ska ansvaret att agera övergå till omvärlden och i praktiken FN:s säkerhetsråd. Men intresset från FN:s medlemsländer i fråga om att arbeta efter R2P har varit litet och i praktiken har den idag spelat ut sin roll. Här behöver en ny regering driva på i FN för ett omtag för principen så att den kan bli det verktyg för FN att kunna agera för fred och trygghet som ursprungligen var tanken.

I år har Dawit Isaak suttit fången i Eritrea utan rättegång i 21 år. Ansträngningar att få honom fri genom ”tyst diplomati” har inte gett resultat. Regeringen måste nu ändra strategi och tydligt driva på och arbeta för att han omedelbart släpps fri.

Putins aggressiva krig i Ukraina får inte gå obemärkt eller ostraffat förbi. De krigsbrott som begås i Ukraina är ett direkt resultat av att Putin aggressivt och folkrättsvidrigt startat ett krig mot Ukraina. Internationella samfundet bör därför, genom majoritetsbeslut i FN:s generalförsamling, skapa en särskild tribunal för aggressionsbrott i Ukraina. Detta för att säkerställa att straffrihet inte ska råda för de brott som genom kriget och under kriget begås av Ryssland i Ukraina.

Ett brett nordiskt samarbete

De nordiska länderna har ett mångårigt och nära samarbete, inte minst genom samarbetet i Nordiska rådet men också genom att samarbeta nära inom andra internationella organisationer. Det finns en potential i att fortsätta att fördjupa och utveckla samarbetet.

Nordens kanske största tillgång är den fria rörligheten och passfriheten. På senare år har vi sett hur denna utmanats gång på gång. Under senare år har gränserna mellan de nordiska länderna på flera håll varit så gott som stängda. Vi har också sett att nya gränshinder uppstått. Det är viktigt att dialogen om gränshinder inom Norden, för både personer, varor och gods, intensifieras. Gränshinder behöver motverkas och stängandet av gränser i Norden förhindras. Läs mer om hur Centerpartiet vill utveckla det nordiska samarbetet i kommittémotionen Nordiskt samarbete.

Värdebaserad handel för global utveckling

Handel handlar förutom utbyte av varor och tjänster också i allt större utsträckning om att exportera standarder och sprida normer, vilket varit en bidragande faktor till EU:s ansträngningar att bedriva vad man kallar ”värdebaserad handel”. Tillsammans med USA och Kanada har EU varit pådrivande för en agenda för hållbar handel, som EU-kommissionen definierar som *handel som säkerställer att ekonomisk utveckling går hand i hand med social rättvisa, respekt för mänskliga rättigheter, höga standarder för arbetsvillkor och höga miljöstandarder*. Det är både ett sätt att hjälpa europeiska företag som redan arbetar utifrån höga europeiska standarder att bibehålla sin konkurrensfördel när handelsavtal sluts med andra länder där samma höga standarder kanske tidigare inte funnits och ett sätt att bidra till en hållbar utveckling och handel globalt.

Europaparlamentet antog 2010 en resolution om mänskliga rättigheter och sociala och miljömässiga standarder i internationella handelsavtal. Det har haft stor påverkan på hur EU därefter arbetat in dessa politikområden i handelsavtal. Det första handelsavtalet att på allvar inkludera hållbarhet genom ett särskilt kapitel blev det mellan EU och Sydkorea (2011), vars hållbarhetskapitel innehåller åtaganden om såväl miljö som arbetsrätt.

Vi vill att Sverige, genom EU-samarbetet och på egen hand, arbetar ännu hårdare för frihandel. Det är av avgörande betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft och ger samtidigt en möjlighet att förbättra miljö- och arbetsvillkor i andra länder. Vi vill att EU ska ställa strikta krav på miljöhänsyn och mänskliga rättigheter i sina frihandelsavtal, vilket kan göra stor skillnad hos våra handelspartners och sätta goda globala standarder som andra anammar för att kunna sälja sina produkter i EU.

EU har hittills inte velat koppla sanktioner till åtaganden i hållbarhetskapitlen. Här finns utrymme för att förbättra uppföljningen och att säkerställa att de löften länderna ställer ut också följs. Det är också en fråga om frihandelns fortsatta legitimitet och människors acceptans. Vi vill därför att Sverige ska arbeta för att EU gör hållbarhetskapitlen i handelsavtal bindande. Det finns flera sätt att göra det på. Ett kan vara att skriva in möjligheten att suspendera ett avtal om en motpart bryter mot hållbarhetskapitlens åtaganden, ett annat sätt kan vara att sätta krav på internationella konventioner som måste ratificeras av motparten innan handelsavtalet träder i kraft. Det kan ske i form av tilläggsprotokoll men också på andra sätt.

Dock är det viktigt att komma ihåg att det går att arbeta med värde driven handel även utan bindande hållbarhetskapitel men att hållbarhetskapitel kan vara ett sätt att bistå det land man sluter avtal med i fråga om att faktiskt genomföra viktiga reformer, inte minst vad gäller kapacitetsuppbyggnad och tidsplaner för att åstadkomma hållbarhetskapitlens mål.

Svenska och europeiska företag bör göra mer för att säkerställa att de och deras underleverantörer erbjuder goda arbetsvillkor och respekterar mänskliga rättigheter, även i delar av verksamheten som äger rum utanför EU. Detsamma gäller deras miljö- och klimatpåverkan. Centerpartiet vill därför att regeringen driver på för att skapa ett regelverk för företagsansvar (så kallad due dilligence) på EU-nivå och att ett sådant regelverk är effektivt både för mänskliga rättigheter och för miljön och klimatet.

Strategisk autonomi, inte protektionism

Konceptet strategisk autonomi, det vill säga att på olika sätt förhindra att Europa blir *för* beroende av andra länder när det kommer till vissa varor och tjänster, har diskuterats livligt de senaste åren och hamnat i ett nytt ljus i och med pandemin och Rysslands krig i Ukraina. För Centerpartiet är det viktigt att en europeisk strategisk autonomi inte bygger på att all tillverkning ska tas tillbaka till EU. Det är också viktigt att skilja på åtgärder för att bygga ett motståndskraftigt EU som står pall för kriser, och åtgärder för att bygga handelsmurar för att ensidigt skydda europeisk industri från konkurrens. Det första är bra, inte det andra. Framtidens kriser kan komma i helt nya former och dyka upp varsohelst i världen. Det är inte möjligt att stå helt förberedd på varje oförutsedd kris och samtidigt ha en effektivt fungerande marknadsekonomi. Det allra säkraste sättet att trygga vår försörjning av diverse råvaror är att ha så diversifierade värdekedjor som möjligt. Det innebär att man säkerställer utbud av enskilda varor från flera olika aktörer. Slutligen är det viktigt att hjälpa svenska och europeiska företag att klara sig genom kriser, genom att skapa goda villkor så att marknaden kan göra sitt jobb.

En utrikespolitik med individens rätt i centrum

Som centerpartister vill vi att utrikespolitiken har ett liberalt angreppssätt där friheten från förtryck utgör utgångspunkten. Kvinnor är individer och med individens rättigheter som utgångspunkt kan fokus för en liberal feministisk utrikespolitik med självklarhet ta sig an rätten till utbildning för flickor och pojkar, rätten till sin kropp och sin hälsa inkl. SRHR, rätten till ägande och självbestämmande, och inte minst rätten till inflytande och makt i samhället. Med ett tydligare liberalt perspektiv, med en liberal feministisk utrikespolitik med individens rättigheter som utgångspunkt osynliggörs inte andra minoriteter, HBTQI-personer eller för den delen små pojkar.

En feministisk utrikespolitik lik den som den tidigare regeringen drivit med ett ensidigt fokus på just flickor och kvinnor riskerade att göra just det. Pojkar, exempelvis, är i många länder ytterst utsatta och har samma rätt till exempelvis skolgång, hälsovård, egenmakt, möjlighet till deltagande i arbetslivet och inflytande i samhällslivet som flickor har. Vi tycker att det är viktigt att utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och HBTQI och aktivt stötta civilsamhällets aktörer

i bredden av sitt uppdrag. Enligt vårt sätt att se det så har den förra regeringen haft en tendens att beskriva kvinnor och flickor som offer och inte som aktörer i sin egen kapacitet. Det är så långt ifrån en feministisk politik man kan komma. Kvinnor är individer med egen vilja, inte krockkuddar i en manlig värld.

Med ett tydligare fokus på liberal feminism kommer också frågor kring kvinnors ekonomiska egenmakt högre upp på agendan. På samma sätt som den förra regeringen drivit att kvinnor ska vara med vid förhandlingsbordet vid fredsförhandlingar och vid uppbyggnaden efter en konflikt menar vi att det är viktigt att Sverige driver på för att Världsbanken och IMF säkerställer kvinnors meningsfulla deltagande i olika investeringsprogram, i infrastrukturprogram och inte minst i återuppbyggnaden av länder efter en konflikt.

I Sverige har så här långt en bred konsensus utvecklats om att jämställdhet mellan könen är någonting bra och att Sverige idag inte är helt jämställt. Den nya regeringen har mycket positivt att utgå ifrån, som många partier varit med och drivit fram genom utvecklingen inom jämställdhetsområdet.

Nedrustning och icke-spridning

Sverige ska vara en tydlig röst i nedrustningsarbetet. Sverige ska vara pådrivande för att reducera kärnvapenhotet och medverka till en balanserad nedrustning. Vi vill stärka de avtal och samarbeten som finns.

För oss är det viktigt att arbetet med nedrustning fortsätter. Vi kommer att fortsätta arbeta för att upprätthålla och utveckla det globala icke-spridningsavtalet, NPT. Det handlar om att kärnvapenländer förbinder sig att inte sprida kärnvapentechnik till andra länder. Och länder som inte har kärnvapen lovar genom avtalet att själva inte utveckla sådana vapen. Dessutom går avtalet långsiktigt ut på att minska – och på sikt avskaffa – kärnvapen. Tyvärr ledde den senaste översynskonferensen av NPT i augusti 2022 inte till en gemensam slutsats. Rysslands krig mot Ukraina, hot om kärnvapenanvändning samt angreppet på kärnkraftverket i Zaporizjzja skapade stora meningsskiljaktigheter. Ryssland lade slutligen in sitt veto mot slutsatserna. Men det får inte innebära att vi ger upp. När NPT ses över 2026 vill vi gärna att nya krav tillkommer för att höja trösklarna för användning av kärnvapen. Tilltron behöver stärkas för de nedrustningsavtal som ännu finns kvar. Det finns några få nedrustningsavtal – och förtroendeskapande nedrustningssamarbeten – som fortfarande fungerar. Vi ska inte göra något som riskerar dessa. Snarare måste det arbetet stärkas. Vi vill arbeta för att provstoppsavtalet nu träder i kraft.

Sverige ska vara en tydlig röst i nedrustningsarbetet, också efter inträdet i Nato. Det är många Natoländer som är tydliga i arbetet mot kärnvapen och Sverige bör samarbeta med dessa länder för att föra nedrustningssamarbetet framåt.

Internationella insatser

Sverige har under många år deltagit i internationella insatser under FN-, Nato- och EU-flagg, alltid med FN-mandat i grunden. Även om deltagandet är lägre och antalet insatser färre nu jämfört med för några år sedan är de insatser som Sverige deltar i

viktiga och gör skillnad i de länder där vi deltar. Det är alltså viktigt att Sverige deltar där och om vi kan göra skillnad. Efter den utveckling vi sett i Afghanistan med det snabba, fullskaliga amerikanska tillbakadragandet och talibanernas återkomst efter 20 år av internationell närvaro måste svenskt bidrag till framtida militära insatser för internationell fred och säkerhet prövas utifrån vunna erfarenheter och en bred utvärdering.

Det är viktigt att det finns en tydlig exitstrategi för de internationella insatser som Sverige deltar i. Erfarenheter av tillbakadragandet i Afghanistan och nu från Mali måste ligga till grund för utformningen av exitstrategier för framtida militära insatser. Sveriges bidrag till Afghanistan i stort måste utvärderas i sin helhet, och då inte bara hur insatsen avslutades men inkl. avslutet.

Det kan knappast ses som en framgång att de afghanska nationella säkerhetsstyrkorna efter 20 års uppbyggnad visade sig inte var redo att slåss på egen hand för att försvara sitt land mot talibanernas återkomst. Här finns mycket att lära för framtida insatser. Det är vår uppfattning att deltagande i internationella insatser bidrar till förmågeutveckling för det svenska territoriella försvaret; det är dock inte ensamt anledning nog till att fortsätta att delta i internationella militära insatser. Det måste också finnas ett internationellt mervärde.

Det är viktigt att komma ihåg att den militära internationella insatsen i Afghanistan, tillsammans med det omfattande bistånd som Sverige bidragit med under lång tid, har gjort stor skillnad i människors vardag, inte minst för kvinnor och barn. Det har möjliggjort skolgång för miljontals barn, tydligt förbättrat hälsovården i landet och minskat mördarödligheten.

Sveriges samlade insats och närvaro behöver utvärderas, vilket den förra regeringen initierat men ännu har arbetet inte kunnat påbörjas. Det är viktigt för att summera och säkerställa en bredare samsyn/seende kring olika fakta, mervärden och konsekvenser. Får vi inte det kommer vi att landa i ständiga debatter om Afghanistaninsatsen och svenskt deltagande i framtida insatser. Det är inte läge att i ”stundens hetta” landa i slutsatsen att Sverige inte ska delta i internationella insatser framöver. Sverige bygger fortsatt säkerhet tillsammans. Vi ska inte bli hemmablinda. En parlamentarisk kommitté är därför nödvändig och måste ges ett brett mandat, inklusive att analysera avslutet i ett längre perspektiv från våren 2021 och framåt. Direktiven till utredningen behöver därför uppdateras.

Internationell klimatpolitik

Klimatet känner inga nationsgränser och effektiva svar på de utmaningar vi står inför behöver därför vara internationella. Det krävs ett starkt globalt klimatarbete och när andra länder vacklar behöver Sveriges och EU:s röst vara tydlig. Genom att i praktiken visa att ekonomisk tillväxt och utsläppsminskningar går att förena samtidigt som vi skapar jobb, kan Sverige och EU visa ledarskap internationellt. Eftersom Sveriges utsläpp är små i ett globalt perspektiv är det viktigt att vara pådrivande regionalt, i EU och internationellt.

För att nå målen i Parisavtalet krävs en snabbare minskning av utsläppen än vad vi ser idag och mer kraftfulla åtgärder. FN:s internationella klimatpanel IPCC har i en ny och oroväckande rapport än en gång konstaterat att de globala utsläppsminskningarna

går för långsamt och att målen i Parisavtalet inte kommer att nås med nuvarande politik. Samtidigt som dystra budskap är återkommande återstår ett litet hopp, vi kan fortfarande vända utvecklingen. Det kräver resolut handling. För Centerpartiet är det en självklarhet att alla utsläpp ska bära sina kostnader genom att de omfattas antingen av ett koldioxidpris eller av ett handelssystem för utsläppsrätter. Vi vill att Sverige ska vara föregångare i EU och att EU ska vara en föregångare i världen genom att anta ambitiösa och modiga utsläppsminskningmål. Vi vill också se att Sverige och EU utövar en vass klimatdiplomati som förmår att skärpa andra länders klimatmål och politik och bidra med goda exempel utifrån våra erfarenheter.

I alla delar av världen uppstår negativa effekter i klimatförändringarnas spår. Svältkatastrofer till följd av långdragen torka, människor som tvingas lämna sina hem på grund av havsnivåhöjningar och extrem nederbörd som får kostsamma konsekvenser. I de länder där människor i hög grad är beroende av naturresurser för sin försörjningsförmåga har klimatförändringarna som störst negativ påverkan. I många fall har klimatförändringarnas följder större negativ påverkan på kvinnor än män. Därtill leder ojämnt deltagande i beslutsprocesser ofta till att kvinnor utesluts från viktiga bestämmelser som har stor påverkan på deras liv. Centerpartiet ser kvinnors roll som otroligt viktig i kampen mot klimatförändringarna. Vi vill därför stärka kvinnligt entreprenörskap och äganderätt, samtidigt som vi vill se ett jämlikt deltagande i beslutsprocesser. Arbetet mot klimatförändringarna, såväl nationellt som internationellt, ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv.

Kerstin Lundgren (C)

Anna Lasses (C)

Mikael Larsson (C)

Ulrika Liljeberg (C)

Malin Björk (C)

Catarina Deremar (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Christofer Bergenblock (C)

Rickard Nordin (C)